

Олександр Осипенко (м. Одеса)

VII Міжнародна наукова конференція «Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри» (м. Одеса)

17–18 травня 2019 р. в Одеському національному морському університеті відбулася VII Міжнародна наукова конференція «Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри». Конференція організована кафедрою українознавства, історико-правових та мовних дисциплін ОНМУ.

Організатори конференції – кафедра «Українознавство, історико-правові та мовні дисципліни» ОНМУ

Співорганізаторами наукового заходу стали провідні вчені Інституту історії НАН України, Науково-дослідного інституту українознавства, Національної спілки краєзнавців України. У рамках міжнародного наукового співробітництва свої зусилля об'єднали історики та філологи ОНМУ, кафедра історії, філософії та теології Університету «Нижній Дунай» (м. Галац, Румунія), Національна рада з вивчення архівів спецслужб та Інститут із розслідування злочинів комунізму і пам'яті румунської еміграції (м. Бухарест, Румунія), Державний університет Молдови і Інститут соціальної історії «Promotoria» (м. Кишинів, Республіка Молдова), Литовський сучасний державний архів (Литва, м. Вільнюс) та Китайська академія соціальних наук з Центром досліджень КНР при ОНМУ.

Перед відкриттям VII Міжнародної наукової конференції «Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри» 17 травня 2019 р. Гости та організатори конференції.

Відкриття конференції відбулося 17 травня в актовій залі Одеського національного морського університету. З вітальним словом до наукової громади й учасників форуму звернулись:

голова оргкомітету заходу д.і.н., проф. Михайлуца Микола Іванович, завідувач кафедри українознавства історико-правових та мовних дисциплін; ректор ОНМУ д.т.н., професор Руденко Сергій Васильович; дуаен дипломатичного корпусу, Генеральний консул Румунії Еміл Рапча; заступниця Генерального консула КНР в Одесі Чжень Юйжун; заступниця директора Департаменту – начальника управління культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Одеської облдержадміністрації Різнікова Ярослава Олексіївна.

Проф. М.І. Михайлуца

Під час заходу Олег Бажан (член Президії Національної спілки краєзнавців України, перший заступник головного редактора журналу «Краєзнавство»), за дорученням голови НСКУ, члена-кореспондента НАН України Олександра Реєнта, вручив ювілейні медалі «90 років журналу "Краєзнавство"» Миколі Михайлуці (член правління НСКУ), В'ячеславу Кушніру (голова Одеської обласної організації НСКУ) та Олександрю Тригубу (го-

лова Миколаївської обласної організації НСКУ) Також було вручено посвідчення новообраних членів Національної спілки краєзнавців України кандидатам історичних наук Осипенку Олександрю та Шипотіловій Олені.

Після завершення урочистої частини конференції науковці та гості перейшли до першого етапу практичної роботи – круглого столу за темою: «Мова, Церква, Герої: проблеми та досвід на шляху до євроінтеграції». Модерували засідання круглого столу – д.і.н., проф. Михайлуца М.І. (м. Одеса, Україна) та д.і.н., проф. Петренку Анатоль (м. Кишинів, Республіка Молдова).

Почесний громадянин Одеси і Одеської області С.Р. Гриневецький, ректор ОНМУ проф. Руденко С.В., заступник департаменту Одеської облдержадміністрації Я. Різнікова, заступник генерального консула КНР Чень Юйжунь, генеральний консул Румунії Е. Рапча.

Відкриття круглого столу:

Учасники дискусії на круглому столі.

Першому вступне слово, з великою вдячністю за фінансову підтримку наукового форуму, надали почесному громадянину м. Одеси та Одеської області Гриневецькому Сергію Рафаїловичу. Політик і громадський діяч зазначив, що на сьогоднішній день важливо та вкрай необхідно використовувати світовий досвід, поєднати зусилля науковців, істориків-дослідників, фахівців різних галузей, зокрема культури та архівної справи, представників конфесій для встановлення історичної правди, визначення дієвих та ефективних шляхів прищеплення суспільству та кожному громадянину віри і поваги до загальнонаціональних пріоритетів.

Світлана Вікторівна Форманова д.філол.н., професор кафедри української мови Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, розпочинаючи тематичний блок «Мова», зауважила, що в сучасній Україні мовне питання незважаючи на майже 28-річну незалежність залишається актуальним та суперечливим. Продовжив дискурс про мову д.і.н., професор Юрій Вадимович Котляр, завідувач кафедри історії Чорноморського національного університету імені Петра Могили. Він зазначив, що мова є важливою частиною національної культури, адже вона і відбиває ментальність народу, а

саме: етнокультурні та психологічні особливості, вірування, звичаї, традиції. Завершив даний тематичний блок Анатоль Петренку д.і.н., професор, Молдавського державного університету з доповіддю «Україна та українці на сторінках журналу «Viața Basarabiei» («Життя Бессарабії»). Дослідник проаналізував дане видання та дійшов висновку, що деякі роботи наукового та культурного змісту, які належать до румуно-українських зв'язків у міжвоєнний період не втратили своєї актуальності і на сьогоднішній день.

Наукову тональність, спрямовану на продовження дискусії серед учасників круглого столу, підхопила д.і.н., професор, заслужений діяч науки та техніки України Алла Миколаївна Киридон. Дослідниця підкреслила, що створення помісної автокефальної Церкви резонує в кількох площинах: церковно-релігійній, історичній, політичній, геополітичній, безпековій, культурно-ціннісній, міжнародній тощо. На думку історикіні, зміни, що відбулися в Україні на помежів'ї 2018-2019 рр. у церковному житті, є не

лише подією релігійно-церковного життя, але й, водночас, масштабною політичною подією, елементом творення нації. Колеги з Румунії Єнаке Джордже доктор історії, професор кафедри історії, філософії і теології Університету «Нижній Дунай» та Крістіан Калдарару, директор музею історії в Галаці розглянули питання етнопоніму словосполучення «Свята Русь» та проблеми ідентифікації мешканців Республіки Молдова з церковної точки зору. Завершив тематичний блок «Церква» д.і.н. професор Микола Михайлуца, завідувач кафедри українознавства, історико-правових та мовних дисциплін Одеського національного морського університету. У своєму виступі «Українська помісна церква: рефлексії на автокефалію й міжцерковний діалог» науковець зазначив, що «церква, її єдність – є духовним фундаментом будь-якої держави, в тому числі й Української, а відтак український народ, будучи високорелігійним за роки незалежності вибудувавши близько 4 тис. храмів, має знайти в собі силу, щоби вдатися до єдності у Святому Дусі. Для нас не менш важливо знайти підтримку у православних сестер-церков у покордонні, зокрема Румунської православної церкви». Питанню активізації переходів релігійних громад до ПЦУ у населених пунктах Північної Буковини і Південної Бессарабії дослідник приділив окрему увагу.

Тематичний блок «Герої» репрезентував завідувач відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії НАН України, д.і.н., професор Олександр Лисенко. Науковець під час свого виступу констатував, що саме суспільство, а не влада, врешті-решт, сформатує власну галерею героїв і антигероїв, що буде віддзеркалювати корінні інтереси, цінності та історичну пам'ять. Продовжив дискурс д.і.н., доцент, Віктор Савченко, професор кафедри українознавства Одеського державного університету внутрішніх справ. Одеський історик зазначив, що більшість істориків використовують старі радянські маркери, однак, змінено тільки вектор. Некомфортні теми обережно оминаються, відбувається конструювання стереотипів україноцентризму, відірваність української історії від світового контексту. Виходом з даної ситуації може стати тільки формування суспільно узгодженої історичної позиції та історичної концепції. Магістр наук, співробітниця Литовського сучасного державного архіву Данута Контрима-

вичене, у своєму виступі зазначила, що в архівах Литви ведеться активна робота зі створення «Цифрового читального залу», що дозволить у віддаленому доступі досліджувати документи. Це, у свою чергу, спростить доступ до Національного фонду документів, роблячи його доступнішим. Завершив засідання круглого столу директор виставок Національної ради із вивчення архівів спецслужб, доктор історії, Молдаван Сільвіу, який провів аналіз спроб запобігання процесу комунізації Румунії в міжнародному політичному контексті.

Після завершення засідання круглого столу учасники продовжили роботу в секційному режимі: «Історія народів та етносів Півдня України у часи імперій, тоталітаризму, демократії» (модератори – Бачинська Олена Анатоліївна, д.і.н., професор, завідувач кафедри історії України Одеського національного університету імені І.І. Мечникова; Тарнавський Ігор Станіславович, д.і.н., професор кафедри історії Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»). «Проблеми української та іноземної термінології і термінографії, мовні взаємовпливи» (модератори – Нахапетова Ольга Віталіївна – к.філол.н., старший викладач кафедри українознавства, історико-правових та мовних дисциплін ОНМУ; Нєнов Іван Георгійович, к.політ.н., доцент кафедри українознавства, історико-правових та мовних дисциплін ОНМУ); «Духовність, традиції та обрядовість української та «сусідніх» етнокультур» (модератори – Вінцьковський Тарас Степанович, д.і.н., доцент кафедри історії України, Одеського національного університету імені І.І. Мечникова; Морозова Ольга Станіславівна, к.і.н., доцент кафедри історії України, Чорноморського національного університету імені Петра Могили). «Історія християнської церкви та доля інших конфесій у регіоні» (модератори – Бабенко Людмила Леонідівна, д.і.н., професор, завідувач кафедри історії України Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка; Діанова Наталя Миколаївна, д.і.н., професор кафедри історії України Одеського національного університету імені І.І. Мечникова; Тригуб Олександр Петрович, д.і.н., професор, завідувач кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили); «Роль архівних установ,

музеїв та виставок у збереженні та популяризації культурно-історичної спадщини» (модератори – Тюрменко Ірина Іванівна, д.і.н., професор, завідувач кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету; Петренко Ірина Миколаївна, д.і.н., професор кафедри педагогіки та суспільних наук Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»); «Краєзнавство і туризм, природні, соціально-економічні та культурно-історичні складові», «70-річний досвід нового Китаю в економічному та соціальному розвитку в контексті перспектив дружнього співробітництва КНР і України» (модератори – Савельєва Ірина В'ячеславівна, д.е.н., професор кафедри «Підприємництво і туризм», Одеського національного морського університету; Стопець Олександр Васильович, д.філософ.н., доцент кафедри кримінального і адміністративного права Одеського національного морського університету).

Загалом до участі у круглому столі та секційних засіданнях долучилися представники наукової спільноти з-понад 30 вишів різних регіонів України та провідних університетів і наукових інститутів Литви, Румунії, Республіки Молдова, Китайської Народної Республіки. У конференції взяли участь дослідники з десятка одеських вишів.

18 травня була реалізована культурна програма конференції: відвідування одеських музеїв («Музей контрабанди», музею «Нерубайські катакомби» та Музею Одеської кіностудії). Завершило конференцію підбиття підсумків.

Культурна програма для іноземних учасників конференції
(Оперний театр, музей контрабанди, музей Одеської кіностудії)

Обраний ще в 2004 році напрямок у тематиці самої конференції та її проблемних полях, оргкомітет конференції і редакційна колегія, традиційно до відкриття заходу забезпечили видання збірки наукових праць (доповідей на круглому столі та секційних повідомлень), яку отримав кожний учасник наукового форуму та наукові бібліотеки України. Як і в попередні роки, збірка вийшла друком у національному стилі, з обкладинкою, художньо прикрашеною стрічкою з національним орнаментом та зображенням прапорів України, Республіки Молдови, Євросоюзу (Румунії, Литви) та Китайської Народної Республіки (див.: Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри: збірка наукових праць. Вип. 7 / відп. ред. М.І. Михайлуца. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. – 608 с.; режим доступу http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0014501).

До збірки увійшло 89 матеріалів підготовлених 107 науковцями, а саме: 29 докторів наук, 48 кандидатів наук, 1 магістр наук, 1 магістр комунікацій, 14 викладачів, 8 аспірантів, чотири студенти-науковці, 1 заступник голови Благодійного Фонду імені Івана та Юрія Лип, 1 завідувач відділу управління та цифрових записів (Каунаський обласний державний архів).

Організатори висловили вдячність учасникам форуму та одеським меценатам – Народному депутату України ІІІ, VI, VII скликань, Почесному громадянину м. Одеси та Одеської області Сергію Рафаїловичу Гриневецькому, а також генеральному директору Морського інженерного бюро Єгорову Геннадію В'ячеславовичу та колишньому випускнику «Водного» – ОНМУ Георгієву В'ячеславу Миколайовичу – саме завдяки їхній підтримці міжнародний науковий форум і видання збірки стало можливим.

